

(המשך מעמוד 19)

להמתין, ולהניח למטוסים לחסל את הארטילריה והטנקים המצריים. אומנם אפשר כי שום ואו, אכן ניתן היה לנצל במידה גדולה יותר את סיועיה הקרקע של חיל-האוויר, אבל לא היה כל צידוק להפוך טענה ל"לקח" כללי ועקרונותי — ומיהגם שאריאל שרון, אשר תקף במקביל לטל ומדרומו (את אום-כתף), אכן הפעיל סיוע-אוויר כלפי הארטילריה המצרית שמולו, אבל במהרה הורה להסיג את המטוסים, מפני שאבידותיהם יגרו לו כבדות מדי ובולתי-מוצדקות.

דברים יותר מציאותיים — וגם מתאימים יותר ללקחים ההיסטוריים הנכונים — השמיעו אנשי האוויר (או, לפחות, השמיעו בפומבי) רק אחרי המלחמה האחרונה. בר-איון עם דב גולדשטיין (מעריב 25.7.75) קבע האלוף "דוד כי סיועיה הקרקע, הקרוב, הצמוד, ההדוק, שבו מתפקדים המטוסים, כמו סוללת-תותחים" — כזומר, חגים מעד למוחות ומופעלים עליידי המפקד הקרקעי למטרות מודרניות — הוא "סוג של סיוע-אוויר נדיר, יקר, בלתי-יעיל ובלתי-חשוב. מאז הופעת הכוח האווירי בעולם, היה זה סוג נדיר — והוא יישאר נדיר." להעמיד דברים על דיוקם, יש לומר שקביעה זו של מפקד חיל-האוויר אינה נכונה, עובדתית, הגמרי.

בשתי המלחמות האחרונות שניהלו האמריקאים — בקוריאה (בעיקר בשלביה הנזילים, של ההתקדמות והנסיגות האמריקאיות) ועוד יותר בווייטנאם, ניתן סיוע אווירי טאקטי, כמו סוללת-תותחים, כדבר רגיל, יעיל וחשוב. במהלך מלחמת-העולם השנייה הופעל סיוע כזה בזירות הבינוניות: עליידי האמריקאים, באוקיינוס השקט; ואצל הבריטים, בבורמה, אבל בכל המיקרים הללו התאפשר סיוע אווירי הדוק ויעיל ורגיל, מפני — וכל עוד — נהנה הצד שהפעילו לא רק מעליונות אווירית כוללת בורה או בחזית, אלא גם משליטה אווירית טאקטית — מקומית מוחלטת, שהתאפשרה מפני שהאוייב חסר

כאשר עוצמת-האוויר מיועדת, בעיקרו של דבר, לסייע להשגת ההכרעה היבשתית ועל-ידי כוחות-היבשה — וכך היה ויהיה אצלנו — אי אפשר להסתמך עליה (ולנו, בגלל מגבלותינו, אסור שנסתמך עליה, ברב או במעט), כגורם חשוב וקבוע של סיוע-איש ברמה הפאקטית; כדו, מן, לסיוע ישיר והדוק, בדומה לסיוע ארטילרי, לכוחות-הקרקע הנמצאים כמגע ישיר עם ה-אוייב.

חשוב מאד להדגיש, שמוסכמה זו היא המייצגת את הלקחים הנכונים עבורנו והרלוונטיים לנו מכל המלחמות

חיל-האוויר נחשב גם

בעיני עצמו כאחד

החילות המסתורים הקרקעיים

המודרניות, אין לראותה כביטוי של "אכזבה" מ"כשלוך" חיל-האוויר במלחמה, אלא רק כשיבה לפרופורציות ההגיוניות והיעילות, קשה להפריז בערכה של גישה זו, מפני שרבים מדי ממפקדי-היבשה עברו מקיצוניות אחת לרעותה, ובמקום שראו קודם את חיל-האוויר כתרופת-פלא סטאלית מכריזים הם עתה, שבעבורם הלוצרך לחימתם. חיל-האוויר כאילו "איננו קיים". מן הצד השני מצויים אנשי-אוויר, שחשים צורך להתנצל על כך שחיל-האוויר לא הביס לבדו, וביממה הראשונה, את כל צבאות-ערב, והם מחפשים ונוברים באירועי יום-הכיפורים, להרי

תחלפם בעוצמת האוויר, המתפקדת לצורך זה בעוצמת-איש יבשתית מובהקת; וכאופן מוגדר יותר — במקום התותחים, הכוזקות והמיקולעים הקרקעיים, שאינם מאלין יובן, כי זוהי הצורה הפחות-יעילה ביותר של ניצול עוצמת האוויר — וגם היקרה והבוזבזנית ביותר. המטוס איננו מיועד, וגם איננו מסוגל, להחזיק שטח, ולא הטנק הוא המאיים (ישירות ומיידית) על קיומו ועל חופש-פעולתו. לכן, ברידתם על הטנקים הסוריים, לא זו בלבד שריו המטוסים מועסקים בתפקידים שלא להם יועדו — אמר כי ביכולתם לבצעם, מבחינה טכנית — אלא שגם היו מחוייבים להתעלם, או לא להתחשב, באמצעי הנ"מ, שהם אויביהם היעודיים.

יום, דומני שניתן לקבוע, ולו כהכללה, שאנשי היבשה מודעים, פחות או יותר, לחשיבות עוצמת-האוויר וכבר ראינו כי עד יום-הכיפורים, אף נטו מאד להפריז בחשיבותה ובמישקלה לעניין הלחימה ביבשה. גם אלה מהם, "שאינם מכירים" בחיל-האוויר, מתכוונים רק להחיתם הטאקטית, לא ליירוט, אמנעה אופרטיבית והפעלתו האסטרטגית. אבל עד יום-הכיפורים לדאי כי אנשי-האוויר זכין מקבלי ההכרעות העליוניות חסרו מודי-עות וגם הבנה מספיקות באשר למידתם, אופיים ומיודיותם של הקשרים וההשפעות שיש לי כוחות-היבשה, לעוצמתם, לצידם, להערכותם ולפעולתם על עוצמת-האוויר. ואיני יבזז לומר בביטחה, שאחרי המלחמה תוקן מעוות חמור זה באופן משביע-רצון.

נתחור לראיון הנזכר עם מפקד חיל-האוויר: "במיל" חמה האחרונה היה ברור, שטוב יהיה אם קודם כל נצליח לנקות את השמיים מטילים של האוייב וממטוסיו. חיל-האוויר לא עשה זאת ופנה להשתתף בקרב היבשה, בלא להתחשב בהם כשה טוב, אלא במה שצריך. המצב על הקרקע היה כה קריטי בשלבים הראשונים, עד כי לא יכולנו להתפנות ככוחנו המלא לתקוף את מערכי-הטילים. "היה כאן, איפוא, מין גלגל חוזר: לא יכולנו להתפנות במלוא הכוח לעזרת כוחות-היבשה בגלל מערכי-הטילים, והתקשינו לתקוף את מערכי-הטילים לרגל המצב הקשה של כוחות-היבשה. זה בלט במיוחד כאשר נצטוונו להפנות את כל הכוח לצפון, כי שם נשקפה סכנה רצינית לשטח — ולהניח בינתיים לחזית המצרית." משמעות ומסקנות? אין, הדברים נאמרו כאקדמה לציון, כי, "למרות כל אלה... החל מה-18 באוקטובר 1973... לא היה עוד מערך-טילים אפקטיבי בתעלה. חיל-האוויר חזר וקנה לו את הכושר לפעול בשדה-הקרב כאוות נפשו." אין לי כל ספק, שחיל-האוויר למד את לקחיו בתחום האווירי — ובין השאר (וזה לא מזיק בעיקרו, כל זמן שאין הגומה), שמוטב לו כי יכין את עצמו למלחמה, בלא שיסמוך מדי על התחזיות, הדיווחים והתוכניות של מפקדות-היבשה. אבל לא מצאתי כל ראיה חותכת וחד-משמעית — בוודאי לא בפירסומים הגלויים — שחיל-האוויר מבין שמצבם של כוחות-היבשה, על כל בחינותיו, הוא מעניינם הישיר, הקבוע והחיוני של הטייסים. בעיקר אמור הדבר לגבי עוצמת-האיש הקרקעית והיערכות הנכונה למיגנה.

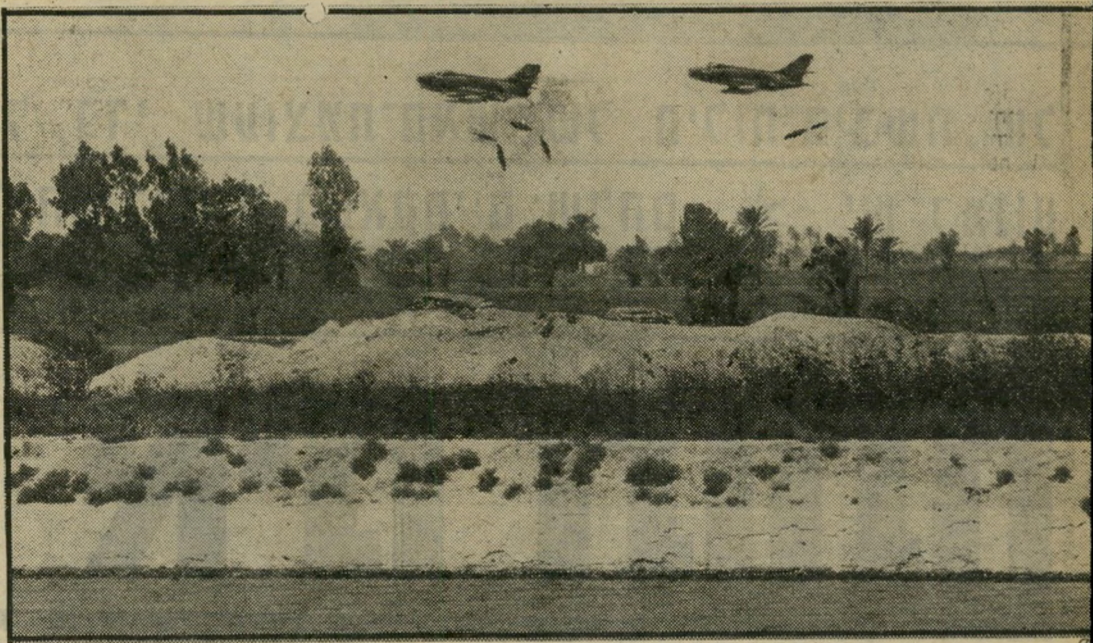
חיל-האוויר צריך לשאוף וגם לעשות ככה כוח, שעוצמת-האיש האורגנית של כוחות-היבשה תהיה מספקת להבטיח את מהוה סיוע-האיש הנחזק להם לביצועים הטאקטיים. ככה שמתמלאת דרישה זו, כן מוחת הפיכוי שלהכא ישובו מטוסים ויידרשו לשמש ארטילריה או נ"מ מעופפים במקום אזה שצריך וגם מתאים שיימצאו לכוחות-היבשה, אבל חסרים להם.

■ ■ ■

ה שנוגע לשיטת המיגנה ביבשה, מעניינו החיוני והישיר של חיל-האוויר הדבר, שכוחות-הקרקע לא יני קטר מיגנה נוקשה, שבה כל גבעה היא הכותל-המעריב ו-אסור לסגת נוסטטר. כאשר המיגנה גמישה יוכלו כוחות-הקרקע — ומדובר בעיקר במצב הלא-נעים של מלחמה ערבית מפתיעה — להרוויח זמן באמצעות תימרון בתוך מרחב מוגן, אל עק אחד דק נוקשה, בכך יורשו, בעת הצורך, לבלע גם נסיגות טקטיות, בלא לפגוע במשימת המיגנה. ברי הדבר וודאי, שאילו היו כוחות-היבשה מנהלים מיגנה כזו ביום-הכיפורים, לא היה איש רואה חורבן בית שלישי בכל נסיגה מקומית זמנית — וממילא לא היה נוצר הצורך, שלהערכתו היה חמור פחות מכפי שמוצג והצדקתו מוסקפת, להתערבות נואשת ומיידית, "בכל מקרה", של חיל-האוויר, בעיקר בגולן. משום כך יש — או צריך שיהיה — לחיל-האוויר עניין ישיר ומרכזי בדבר אופן היערכותם ותיכנון לחימתם של כוחות-היבשה, בעיקר בנסיגות היות-הקשות האפי-שירות, כך שלא יישנה המצב, שדווקא במקום ובזמן שחיל-האוויר יכול וגם צריך להנחית על האוייב מכות שגם יערערוהו וגם יקנו לנו את חופש-הפעולה הנחזק באוויר, יהיה עליו לנחוח את כל אלה ולהסיל מן המטוסים למשימות בלתי-מכוננות — או בלתי-ניתנות-לתיכנון-מראש — של יישא והתאבדות-למחצה, וזאת רק כדי להרוויח עבור כוחות-היבשה מירווח-נשימה, שיכלו להשיג בעצמם אילו נערכו ופעלו נכון.

כמילים אחרות: כמו שמיידית-האוויר זי בניין הכוח האווירי הם דברים חשובים מכדי שיופקדו בידי הטייסים לבדם, כן אזה היבשי תיים חשובים מכדי שישוועצו עליידי אנשי היבשה עצמם, ללא שיתוף והשפעה מתמידים והדוקים של ועם האוויראים.

זה מה שקוראים "רביזרועיות"; והוא אחד הדברים המאפיינים כבר מומן כל צבא ומלחמה מודרניים. למרות שצה"ל, הסתדר" עד כה בלעדיתם — להוותו.

מטוסי "סקיי-הוק" של חיל-האוויר מפציצים מזורח לתעלת-סואץ

אות מהם שחיל-האוויר אכן הפעיל סיוע הדוק ובניגוד להשמצות, אומנם השתתף כ"חיל מסתער" בקרבות היבשה. בהמשך מובן לכך הם גם מבטיחים, או ניתן להבין את דבריהם כהבטחה, שבמלחמה הבאה "תקן" חיל-האוויר את עצמו ויעשה כל שציופו ממנו ביום-הכיפורים ולא עשה.

גם מפקד חיל-האוויר, למרות דבריו שצוטטו קודם, נגרר ל"התנצלות" כזו. זאת מן הטעם המובן, ש"השאלה הקנטרנית, איפה היה חיל-האוויר במלחמה?" באמת פרובוקטיבית ולא-נוחה, לאור הציפיות המוקדמות, שגם חיל-האוויר עצמו עודד.

(אגב, גם בכך אין חדש, וידועה פרשת הפינוי הבריטי מדנקירק שניצולו, אחרי שהגיעו לחוף בריטניה, גינו את חיל-האוויר ואת אנשיו כפחדנים, משום שמעל שמי חוף הפינוי ראו רק את מטוסי האוייב. אבל, לאמיתו של דבר, מעבר לתחום הראייה של מדנקירק, יירטו מטוסי ה-9 את הלופטוואפה הם אשר מנעו את השמדת כוחות היבשה והים הבריטיים (האוויר). הראיה החביבה על חיל-האוויר שלנו להכחשת "ההאשמות", היא התערבות מטוסינו בגולן, אשר — כך נטען — בהיעדר כוחות יבשה, הם אשר מנעו את ירידת הטנקים הסוריים אל חוף הכנרת.

דווקא בקבלנו ראיה זו כהצגתה, נוכל להשתמש בה כנקודת-מוצא טובה מאד לברור היחס הנכון שבין עוצמת היבשה והאוויר בצה"ל, תוך בחינת ההשפעה ההדדית שצריכה לשרור ביניהם לעניין בניין הכוחות, קביעת תפקודיהם והפעלתם.

הדבר הראשון, והבולט ביותר, העולה מן אפיוזדה זו הוא, שמיידית-האוויר מוכרעות כי יבשה. הצדקה אווירית עם כישיון קרקעי שווה כישיון, לכן, כאשר כוחות-היבשה כושלים או כיתוסי-מספיקים, אין מנוס אלא לתגברם או לי

הן עוצמת-אוויר מקומית ראוייה-לשמה, והן נ"מ קרקעי של ממש.

זו גם הסיבה לכך, שסיוע אווירי דומה לא ניראה וגם לא ניתן להגשימו בזירות הגרמניות: גם במקומות ובזמנים שהשמיים נוקו ממטוסי הלופטוואפה, עדיין היה הנ"מ הגרמני רבי-עוצמה וגם יעיל דיו להפוך, כרגיל, ניסיון לסיוע טאקטי הדוק, ליקר מדי.

אמור מעתה, שקביעת האלוף פלד נכונה במצב, אשר לצרכינו נכון — ובוודאי מוטב — שנחזיקנו במצב רגיל; דהיינו, שגם אם השגנו וקיימנו עליונות אווירית כוללת במרחב הגייתי, בכל-זאת אין אנו רשאים להניח כי יעלה בידנו ליישמה כשליטה אווירית מוחלטת וקבועה בשמיים שמעל כל שדה-קרב טאקטי.

■ ■ ■

יוון שאנו מצויים להתכונן לאפשרות הפחות-נוחה, זוהי ההערכה שעלינו לאמץ.

אבל ששמעים גם קולות אחרים, שמהם אנו למדים כי הפצצות החכמות למיניהן הגבירו את כוחו של חיל-האוויר להתערב בלוחמת-היבשה בסיוע "קרוב, הדוק, צמוד"; שיאפשר למטוס לרדת על כל טנק-אוייב הנראה בשטח, לרדוף אתריו אישית ולהסלו, אומנם, בשום פנים אין לבטל מראש, על הסף, את האפשרות העקרונית, שבעתיד אולי יוכל המטוס לפעול כך; וכבר עתה נכנס לשירות חיל-האוויר האמריקאי מטוסי-הקיספה (A-10) הבנוי, ראשון במינו, לפעול בסיוע כזה לכוחות-יבשה. גם באיזור מוכה נ"מ שמטוסים אחרים לא יוכלו לשרוד בו, אבל, בכל מיקרה, ברור כי גם מטוס כזה לא יוכל — אפילו צדיק את כל הציפיות ממנו יותר מהן — למלא את מקומה של עוצמת-האיש הקרקעית — ועוד שאלה גדולה היא מהי מידת כדאיותו בכלל, ולנו כפרט.

המוסכמה החיונית והקבועה היא, שגם